

**Porvoo, Jokikatu 43
Arkeologinen koekaivaus 2005**

**Makrofossiilitutkimus 2006
Tutkimusraportti**

Terttu Lempiäinen

**Biodiversiteetti- ja ympäristötutkimusosasto
Turun yliopisto
20014 Turku**

2006

SISÄLLYSLUETTELO

		S
1	JOHDANTO	3
2	TUTKIMUSAINEISTO JA MENETELMÄT	4
3	MAKROFOSSIILIANALYYSIN TULOKSET	3
	Puut ja pensaat	5
	Muut kasvijäänteet	5
	Muut jäänteet	5
4	YHTEENVETO	6
5	KIRJALLISUUS	6

1 JOHDANTO

Oheisessa raportissa esitetään Porvoon Jokikatu 43:ssa v. 2005 tehdyn arkeologisen koekaivauksen aineiston makrofossiilitutkimustulokset. Museoviraston rakennushistorian osasto suoritti elokuussa 2005 arkeologisia koekuopituksia ko. alueella ja tarkoituksena oli selvittää Porvoon Mitta-hotellihankkeen alle jäävien kulttuurikerrosten paksuus, laatu ja ajoitus sekä rakennusjäännösten luonne (Hakanpää 2005). Hotellin alle jäävä alue on ollut tontin pihaa ja puutarhaa 1800-luvulta asti. Kaivausten perusteella paljastui, että kulttuurikerrosten paksuus oli n. 70 cm ja ne ajoittuivat löytöjen perusteella 1400-luvun lopulta 1700-luvulle. Vanhimmat tutkitut rakenteet liittyivät 1500-luvun rakennukseen, josta oli säilynyt palanut lattia (Hakanpää 2005). Makrofossiilitutkimusaineistot on otettu vanhimmista 1500-luvulle ajoittuvista kaivauskerroksista (Hakanpää 2005). Tutkimukset liittyvät Museoviraston rakennushistorian osaston elokuussa 2005 suorittamiin koekaivaustutkimuksiin. Kevään ja syksyn tutkimukset suorittivat FM Päivi Hakanpää ja Donald Lillqvist, joiden toimesta maanäytteet makrofossiilitutkimuksiin on myös otettu. Kaivauksilta tutkittiin yhteensä 3 maanäytettä ja tulokset esitetään oheisessa raportissa.

Porvoon vanhankaupungin alueelta on tehty useita pieniä kasvijäännetutkimuksia, joissa on paljastunut rikasta keskiaikaisen pikkukaupungin hyöty- ja kulttuurilajistoa (mm. Lindroos 1999). Porvoo on ollut tärkeä keskiaikainen kaupunki ja Suomenlahden satamakaupunki ja se sijaitsee tärkeän länsi-itä maaväylän – eteläisen rantatien eli Kuninkaantien - varrella. Kasvijäännetutkimuksin voidaan selvittää, paitsi keskiaikaista kaupunkikasvillisuutta, myös monien ihmisen mukana idästä länteen ja lännestä itään kulkeutuneiden kasvien historiaa.

2 TUTKIMUSAINEISTO JA MENETELMÄT

Makrofossiilitutkimuksissa oli mukana kesän 2005 arkeologisilta kaivauksilta yhteensä 3 maanäytettä. Maanäytteet on otettu FM Päivi Hakanpään toimesta seuraavista kohteista:

Näyte Kenttä- numero	Yksikkö	X/Y/Zmpy	Pvm	Näytetkoko /litra	Näytteen sisältö
2	Y109	x-698938,47 y-426198,88 z--	9.8.05	1.0	Noensekainen hiekkainen kulttuurimaa
3	Y108	x-698940,08 y-426198,35 z--	10.8.05	1.5	Noensekainen hiekkainen kulttuurimaa
4	Y117	x-698938,30 y-426199,02 z--	10.8.05	1.0	Noensekainen hiekkainen kulttuurimaa

Maanäytteet kellutettiin kyllästetyssä suolaliuoksessa, kellutusjäte pestiin siivilällä (silmäkoko 0.125 mm) ja sen jälkeen jäänteet poimittiin kellutusjätteestä mikroskoopin (OLYMPUS SZX 9) avulla, 9-12x suurennoksella. Jäänteet säilöttiin lasipulloihin 50 % alkoholiin. Jäänteet on määritetty kirjallisuuden (Beijerin 1947) ja referenssikokoelman avulla. Kasvien nimistö on Hämet-Ahti et al. (1998). Jäänteet säilytetään Turun yliopiston kasvimuseon makrofossiilikokoelmassa.

3 MAKROFOSSIILIANALYYSIN TULOKSET

Porvoon Jokikatu 43 kasvijäännätulokset on esitetty taulukossa 1. Jäänteet on ilmoitettu absoluuttisina lukumäärinä (kokonaisina siemeninä, hedelminä jne.) tutkituissa maanäytteissä.

Jäänteitä löytyi näytteistä harvinaisen vähän, yhteensä määritettiin vain 7 kpl, joista kasvijäänteitä vain 3 kpl. Kasvilajeja/taksoneita määritettiin yhteensä vain 2. Lisäksi molemmista näytteistä löydettiin runsaasti hiiltymätöntä ja hiiltynyttä, määrittelemätöntä kasviroskaa. Kalan ja muita eläinluiden jäänteitä löytyi 5 kpl.

Kasvilajisto ryhmiteltiin seuraavasti:

- puut ja pensaat
- muut kasvijäänteet
- muut jäänteet

Taulukko 1. Porvoo Jokikatu 43 arkeologinen koekaivaus 2005.

Makrofossiilitutkimukset. (*hiiltynyt, + vähän, ++ kohtalaisesti, +++ runsaasti,++++ hyvin runsaasti)

Kasvilaji	Näyte/kenttänumero			Yht.
	2	3	4	
Puut ja pensaat				
<i>Rubus idaeus</i> , vadelma		2	1	3
Muut kasvijäänteet				
Puuhiili	+++	+++	++	-
Hiiltymätön puuroska	+	+	+	-
Yht.	-	2	1	3
Muut jäänteet				
Kalan luut	+			
Luuaines		2	3	5
Yht.	-	-	-	7

Kulttuuririkkaruohojen ja ruderaattien jäänteitä ei aineistosta löytynyt lainkaan.

Vadelman siemeniä löytyi 3 kappaletta. Puuhiili oli yleistä molemmissa näytteissä ja jonkin verran mukana oli myös muuta hiiltymätöntä puu- ja kasviainesta. Kalan luun ja muita eläinten luita löytyi näytteestä yhteensä 5 kpl.

Puut ja pensaat

Näytteestä no 1 löytyi kolme vadelman (*Rubus idaeus*) siemenjäännettä. Vadelma on sekä hyötykasvi, kulttuurikasvilaji että luonnonkasvi (Hämet-Ahti et al. 1998).

Onkin mahdollista, että siemenet ovat peräisin paikalla tai lähitienoilla kasvaneesta vadelmapensaasta.

Muut kasvijäänteet

Puuhiiltä esiintyi kaikissa näytteissä runsaasti. Määritlemätön kasviroska sisälsi sammalta ja lehtien ja varsien kappaleita ja puiden silmuja.

Muut jäänteet

Muut kuin kasvijäänteet määritettiin vain satunnaisesti. Näytteistä löytyi pieniä kalan luun ja eläinten luiden pieniä kappaleita.

4 YHTEENVETO

Porvoon Jokikatu 43:n kasvijäännetutkimuksissa tutkittiin vuoden 2005 arkeologisilta koekaivauksilta otettuja maanäytteitä yhteensä 3 kpl, jotka olivat kooltaan n. 1.0 – 1.5 litraa ja laadultaan enimmäkseen likaista saven ja hiekansekaista kulttuurimaata. Laskettuja jäänteitä määritettiin hyvin vähän, yhteensä vain 7, josta määritettyjä kasvijäänteitä oli vain 3 vadelman siementä.

Kasvilajeja/taksoneita määritettiin yhteensä 2. Jäännetutkimuksen tärkeimmät tulokset olivat seuraavat:

- 1 Kulttuuririkkakasvien ja muiden kulttuuria suosivien rikkakasvien jäänteitä ei löydetty lainkaan aineistosta. Vadelman siemenjäänteitä löytyi 3 kpl.
- 2 Muista kasvijäänteistä yleisin löytö oli hiiltymätön puu- ja kasviroska sekä puuhiili, jota tavattiin kaikissa maanäytteissä melko runsaasti.
- 3 Muu jäännemateriaali oli varsin tyypillistä ja muut kuin kasvijäänteet määritettiin vain satunnaisesti. Näytteistä löytyi kalan ja muiden eläinten luiden palasia yhteensä 5 laskettua kappaletta.

5 KIRJALLISUUS

Beijerinck, W., 1947: Zadenatlas der Nederlandsche Flora. - Wageningen, 316 s.

Hakanpää, P., 2005: Porvoo, Jokikatu 43, alustavat tulokset. – Kaivausraportti.

Hämet-Ahti, L., Suominen, J., Ulvinen, T., Uotila, P. & Vuokko, S., 1986: Retkeilykasvio. - Helsinki, ss. 598.

Lindroos, T., 1999: Paleoetnobotaaninen tutkimus keskiaikaisen Porvoon Jokikadulta. – Pro gradu, Turun yliopisto, Biologian laitos, 65s+6 liitettä.